

Klaudia Kasowska

Uniwersytet Zielonogórski
e-mail: k.zernik@wns.uz.zgora.pl

Julia Szymkowiak

Uniwersytet Zielonogórski
e-mail: 107064@g.elearn.uz.zgora.pl

DOBÓR ODPOWIEDNICH METOD I TECHNIK KSZTAŁCENIA SZANSĄ NA SUKCES W PROCESIE PRZYSWAJANIA JĘZYKÓW OBCYCH W PRZEDSZKOLU I KLASACH I-III

Wprowadzenie

Nauka języków obcych już od najmłodszych lat wspomaga wszechstronny rozwój dziecka. Proces ten ma uwrażliwiać dzieci na nowy język, kształtować ich wrażliwość słuchową i umiejętności komunikacyjne. Wczesne rozpoczynanie nauki pozwala na opanowanie języka obcego w stopniu zbliżonym do języka ojczystego.

Ponadto język obcy ma znaczny wpływ na twórczość dziecka. Dzięki temu jest ono bardziej spontaniczne w używaniu swojego języka ojczystego oraz z chęcią tworzy neologizmy. To wszystko intensywnie pobudza dziecko do myślenia (Jałowiec-Sawicka 2006, s. 15). Nauka języków obcych pozwala na kontakt z innymi kulturami. Sprzyja kształtowaniu otwartości na świat i „rozwijaniu zdolności kulturowej integracji, która staje się znacznie ograniczona w wyniku przejmowania norm kulturowych i zachowań kraju ojczystego” (Jałowiec-Sawicka 2006, s. 16). Jeżeli dziecko w trakcie rozwoju nie będzie zapoznawało się z innymi kulturami, może stać się człowiekiem zamkniętym na świat. Podkreśla to Peter Doyé, który pisze, że „koncentracja na jednym języku i jednej kulturze może pociągnąć za sobą utratę otwartości na inne kultury – z potencjalnie wielokulturowego dziecka wyrasta monolingwalny, jednokulturowy człowiek” (Jałowiec-Sawicka 2006, s. 19).

Jednak cechy rozwojowe dzieci w wieku przedszkolnym oraz wczesnoszkolnym warunkują stosowanie odpowiednich metod i technik nauczania – zupełnie odmiennych od tych stosowanych na wyższym szczeblu edukacji. Młodsze dzieci przede wszystkim nie potrafią skoncentrować na dłużej swojej uwagi, uczą się przez zabawę oraz charakteryzują się ogromną potrzebą ruchu. Zadaniem nauczycieli jest dostosowanie programu oraz metod nauczania do wieku uczniów. Wprowadzanie reguł gramatycznych,

skomplikowanych zdań oraz nauka jedynie z książką nie wpłyną korzystnie na proces opanowania języka obcego przez dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym.

Celem artykułu jest przedstawienie metod, technik i narzędzi kształcenia, które, zdaniem autorek, są najbardziej odpowiednie dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym.

Istota nauczania języków obcych w przedszkolu i klasach I-III

W nauczaniu języków obcych dzieci niezwykle ważne jest, aby metody, techniki i style nauczania były dostosowane do ich wieku, możliwości i predyspozycji rozwojowych. Dlatego istnieje tutaj konieczność stosowania podejścia ustno-słuchowego w połączeniu z nauką poprzez zabawę (Brzeziński 1987, s. 116). Wiąże się to z organizowaniem dzieciom różnych zabaw i gier (ruchowych, planszowych), osłuchiwaniem ich z piosenkami i wierszykami. Przede wszystkim nauka w przedszkolu musi być nauką bez podręczników, skoncentrowaną na mówieniu i śpiewaniu, czyli percepcji słuchowej i werbalnej dzieci. Stopniowo można zapoznawać dzieci z zapisem graficznym prostych wyrazów oraz konfrontować poznane słowa z odpowiadającym im obrazkiem, po to, by w wieku wczesnoszkolnym mogły czytać proste teksty. Jednak nawet w klasach I-III edukacja językowa nie może opierać się jedynie na podręczniku i kartach pracy.

Zapoznavanie dziecka w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym z językiem obcym jest niezwykle odpowiedzialnym zadaniem. „Edukacja, by być skuteczną, musi wpisywać się w indywidualną linię rozwoju dziecka i odpowiadać na potrzeby rozwojowe najmłodszych” (Olczak 2011, s. 60). Warto zachęcać dzieci do ruchu, działania, samodzielnego podejmowania czynności, eksplorowania świata oraz do zadawania pytań. Nauka języka obcego musi być zbliżona do naturalnej nauki języka ojczystego, co oznacza osłuchiwanie dzieci z tym językiem i zapewnianie im ciągłej aktywności, gdyż to właśnie poprzez naśladowanie oraz zabawę uczą się one najwięcej (Olczak 2011, s. 60).

Istotne znaczenie na proces przyswajania drugiego języka mają indywidualne cechy i predyspozycje dzieci. Współcześnie podkreślana jest rola wieku rozpoczęcia nauki języka obcego. Mówi się, że wczesne zapoznavanie dziecka z drugim językiem ma ogromny wpływ na jego dalszy rozwój językowy i warunkuje większą skuteczność nauki. W literaturze przedmiotu można znaleźć odmienne stanowiska wobec tego stwierdzenia (Komorowska 2015; Falkiewicz-Szult 2011; Zuchewicz 2011). Według Marii Falkiewicz-Szult „badania naukowe dowodzą, że skuteczność uczenia się języka jest tym większa, im młodsze dziecko” (Falkiewicz-Szult 2011, s. 34). Dzieci z łatwością przyswajają nowy język ze względu na ich naturalną potrzebę poznawania świata oraz niezwykle wrażliwość językową. Dziecko, które od najmłodszych lat ma kontakt z ję-

zykiem obcym, w dużym stopniu zwiększa swoje szanse na władanie nim jak językiem ojczystym. Hanna Komorowska natomiast pisze, iż „badania nad rolą czynnika *wieku* w nauce języka obcego mówią, że najsilniej sprzyja pozytywnym wynikom długość nauki, a nie wiek jej rozpoczynania” (Komorowska 2015, s. 120). Jedynie wymowa i intonacja łatwiej przychodzi dzieciom niż młodzieży i dorosłym. Jednakże młodsze dzieci charakteryzują się pewnymi cechami, których często brakuje dorosłym, i to one stanowią ich mocne strony w nauce języka obcego. Są to:

- czas wolny i dużo mniejsza liczba obowiązków,
- plastyczność organów wymowy,
- spontaniczność,
- brak lęku przed mówieniem,
- skłonność do szybkiego przystosowywania się do nowych sytuacji,
- chęć podejmowania ryzyka,
- ufność,
- aktywność (Komorowska 2015, s. 120).

Dzięki tym czynnikom młodsze dzieci uczą się języka obcego łatwiej i szybciej, jednak opanowanie języków na wysokim poziomie możliwe jest w każdym wieku. Zdanie odmienne od Hanny Komorowskiej przyjmuje Claire Selby, uważając, że „dzieci uczą się języków obcych znacznie łatwiej niż osoby dorosłe. Dziecięcy mózg ma tę właściwość, że skutecznie przyswaja język i umożliwia sprawne wykorzystywanie go” (Selby 2011, s. 12). Funkcje mózgowe ułatwiające nabywanie języka w wczesnym wieku określiła jako Language Box – Językowy Skarbiec. Jej zdaniem Language Box pozostaje całkowicie otwarty przez pierwszych 7 lat życia dziecka, natomiast w wieku 11 lat bezpowrotnie się zamyka. Autorka nie twierdzi, że w późniejszych latach nie jest możliwa nauka języków obcych, jednak droga do opanowania ich jest znacznie trudniejsza. Language Box wyposaża dzieci w trzy podstawowe umiejętności, których osoba dorosła nie posiada. Są to: wielojęzkowy mapping, czyli tworzenie map pojęciowych, automatyczne posługiwanie się gramatyką, co umożliwia rozpoznawanie reguł gramatycznych i konstruowanie ich bez trudu oraz doskonała wymowa, związana z elastycznością i miękkością aparatu mowy (Selby 2012, s. 12, 13). Ostatnia umiejętność zaznaczona została również przez Komorowską (Komorowska 2015). Dodatkowo Language Box zapamiętuje układ mięśni twarzy, towarzyszący wymowie poszczególnych dźwięków (Selby 2011, s. 13). Kolejnym czynnikiem determinującym proces przyswajania języka obcego jest płeć. Różnice w poziomie przyswajania języka obcego wynikają przede wszystkim z odmiennej budowy mózgu u kobiety i mężczyzny. Istotne są powiązania między półkulą lewą a prawą, które u kobiety są silniejsze. Jak wynika z badań, dziewczynki mają większą gotowość mowną. W swojej pracy są wolniejsze od chłopców, ale chętniej współpracują w grupie. Aprobata nauczyciela jest dla nich bardzo ważna, dlatego z większą chęcią wykonują one polecenia nauczyciela i odrabiają prace domowe.

Chłopcy natomiast wolą pracować w pojedynkę, lubią rywalizować, chętnie biorą udział w konkursach i zawodach. Wykazują się też większą pamięcią logiczną, co ułatwia im naukę gramatyki. Wpływ na uczenie się języków obcych ma też lateralizacja. Dominacja lewej półkuli warunkuje większy stopień opanowania języka. Osoby takie zazwyczaj są praworęczne, płynniej mówią, szybciej uczą się gramatyki i słownictwa, lepiej pracują z tekstem oraz piszą i czytają (Komorowska, s. 119, 120). W pewnym stopniu wpływ na naukę języka obcego ma inteligencja. Jednakże stwierdzenie to zależy od rodzaju testów, jakimi mierzy się iloraz inteligencji. Jeżeli przeważają w nich wypowiedzi werbalne, to wyniki wskazują na powiązania z osiągnięciem sukcesu w nauce języka obcego. Natomiast jeżeli testy te opierają się na praktycznych działaniach, zależność ta nie jest już tak widoczna (Komorowska 2015, s. 122). Rola inteligencji w nauce języków obcych podkreślana jest w teorii inteligencji wielorakich Howarda Gardnera. Zgodnie z tą koncepcją powodzenie w nauce języków obcych ma związek z inteligencją lingwistyczną, dzięki predyspozycjom do sprawnego i bezproblemowego posługiwania się językiem. Jednakże „w opanowywaniu gramatyki pomocna byłaby inteligencja logiczno-matematyczna, w opanowywaniu mowy – muzyczna, a w nauce konwersacji – interpersonalna” (Komorowska 2015, s. 122, 123). Wpływ na przyswajanie języków obcych ma również modalność, czyli „sposób reagowania na nowe bodźce, a więc i sposób uczenia się [...]” (Komorowska 2015, s. 123). Modalność dzieli się na wzrokową, słuchową i kinestetyczną, co rzutuje na strategie uczenia się. Małe dzieci zazwyczaj przejawiają modalność kinestetyczną, co oznacza, że uczą się głównie poprzez ruch, działanie, doświadczanie. Niestety, w szkole nauka bardzo często nastawiona jest na modalność wzrokową, przez co dzieci ruchliwe nazywane są złymi uczniami. Modalność wzrokowa natomiast wiąże się z wykorzystywaniem w nauce wielu pomocy wizualnych, a słuchowa – piosenek, nagrań audio, wierszy, dialogów. Biorąc to pod uwagę, sukces w nauce języka obcego zależy od sposobu prowadzenia zajęć przez nauczyciela. Duże znaczenie mają też motywacja i postawy dzieci. W wieku przedszkolnym i młodszym wieku szkolnym charakterystyczna jest motywacja wewnętrzna, dlatego zadaniem nauczyciela jest zachęcanie i odpowiednie motywowanie oraz przede wszystkim dostosowanie programu i metod nauczania do wymienionych wyżej właściwości rozwojowych dzieci. Wymienione czynniki indywidualne muszą być brane pod uwagę przy planowaniu zajęć języka obcego. Oczywiście zajęcia w przedszkolu i szkole znacznie się od siebie różnią, przede wszystkim formami pracy, jednak niezależnie od tego nauczyciel musi skupić się na indywidualnych predyspozycjach każdego dziecka, jego możliwościach, barierach, cechach osobowościowych. To w największym stopniu od nauczyciela zależy sukces w procesie nauki języków, dlatego ważne jest, aby liczył się on także z temperamentem dzieci, ich nastrojem, nastawieniem do nauki i wieloma innymi.

Metody nauczania języków obcych dzieci

Metody nauczania języków obcych oznaczają ściśle określony sposób, w jaki nauczyciele wyposażają dzieci w sprawności językowe i komunikacyjne. Wyróżniamy metody konwencjonalne i niekonwencjonalne (Komorowska 2015). Pierwsze z nich dzielą się na metodę bezpośrednią, gramatyczno-tłumaczeniową, audiolingwalną oraz kognitywną. Natomiast do metod niekonwencjonalnych zaliczymy metodę reagowania całym ciałem (TPR), metodę The Silent Way, metodę Counselling Language Learning, metodę naturalną – The Natural Approach oraz sugestopedię. Hanna Komorowska wskazuje również na podejście komunikacyjne, którego zazwyczaj nie zalicza się do żadnej z grup. Oprócz wymienionych wyżej metod w literaturze pojawiają się także Interaktywne Nauczanie Oparte na Omawianym Materiale (Content Led Interactive Learning – CLIL) (Selby 2012, s. 31-33). Nie wszystkie istniejące metody są dostosowane do dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Niektóre z nich opierają się jedynie na gramatyce lub tłumaczeniu całych zdań, co zdecydowanie nie sprawdzi się w pracy z młodszymi odbiorcami. Metody, na których powinien skupić się nauczyciel przedszkola i klas I-III, zostaną omówione w dalszej części artykułu.

Metoda bezpośrednia jako jedna z tradycyjnych metod polega na naturalnym kontakcie nauczyciela z uczniem, a główną sprawnością jest tutaj konwersacja. W nauce wykorzystuje się tylko język obcy, bez odniesień do języka ojczystego. Sposobem na nauczanie języka jest włączanie uczących się osób w toku naturalnej, spontanicznej rozmowy. W metodzie tej nie występuje nauka gramatyki, słownictwa i wymowy, dlatego może być wykorzystywana w przedszkolu, w celu osłuchania dzieci z językiem (Selby 2012, s. 31). Nauczyciel mówi do wychowanka w sposób naturalny, a ten ma za zadanie zrozumieć temat rozmowy na podstawie kontekstu i sytuacji, w jakiej się znajdują. Nie istnieją tutaj zasady poprawiania błędów, naprowadzania na temat rozmowy. Główny nacisk kładzie się na zachęcenie i ośmielenie ucznia do niewymuszonej wypowiedzi. Jej celem jest kształtowanie płynności i swobody wypowiedzi.

Jedną z niekonwencjonalnych metod nauczania języków obcych jest metoda reagowania całym ciałem, zwana Total Physical Response (TPR). Opiera się na założeniu, że uczeniu się materiału językowego sprzyjają słuchanie oraz ruch fizyczny. W metodzie tej nie wykorzystuje się podręczników, a rekwizyty dobrane odpowiednio do treści zadania. Nauczyciel wydaje proste polecenia w języku obcym, demonstruje ich wykonanie, a zadaniem dzieci jest pokazanie gestem czynności, o której jest mowa w poleceniu. Zajęcia prowadzone na podstawie metody TPR bazują na słuchaniu i działaniu. Uczeń, poprzez wykonywanie ćwiczeń aktywizujących nie tylko umysł, ale również ciało, zwiększa własne zaangażowanie w zajęcia. Głównym celem TPR jest uruchomienie obu półkul mózgowych – prawej odpowiedzialnej za ruch oraz lewej odpowiedzialnej

za mowę i język. Metoda ta sprawdza się również jako pojedyncze ćwiczenie mające spełnić funkcję zabawy śródlekcyjnej (Komorowska 2015, s. 29, 30).

Metodą, o której warto wspomnieć, jest metoda naturalna, zwana The Natural Approach. W ramach tej metody nauczyciel wypowiada zdania w języku obcym w naturalnych, niewymuszonych sytuacjach. Zbliża on zatem proces nauczania do naturalnego uczenia się języka. Tak jak w przypadku niemowlęcia opanowującego język ojczysty. Nauczyciel posługuje się prostym i naturalnym językiem, mówi o tym, co się dzieje tu i teraz, stosuje wiele mimiki i gestu oraz powtarza swą wypowiedź na różne sposoby. Nauczyciel nie powinien prowokować dzieci do mówienia, lecz czeka na ich pierwszy krok. Zaletą jest też to, że nie przerywa dzieciom, nie poprawia ich błędów, tylko podtrzymując rozmowę, wielokrotnie wypowiada poprawne formy (Komorowska 2015, s. 32). Przykładowo, jeżeli dziecko powie *I want a dolk*, zamiast *dog*, nauczyciel odpowiada *Do you want a dog? Of course! Basia has a dog. I have a dog, so you want to have a dog too. A lot of children want to have a dog*. Ponadto metoda ta, oprócz sprawności mówienia, skupia się również na rozumieniu ze słuchu, dlatego jest tak doceniana w nauczaniu dzieci.

Podjęcie komunikacyjne w nauce języków obcych jest połączeniem założeń wielu metod konwencjonalnych i niekonwencjonalnych. Skupia się na aspekcie komunikacji. Kompetencje komunikacyjne kształtowane są poprzez uczestniczenie w wielu, znanych dzieciom z życia codziennego, sytuacjach organizowanych przez nauczyciela. Dlatego nauczyciel organizuje gry, symulacje, zabawy, prowokuje do zgadywania i odgrywania ról, zwracając się do dzieci w języku obcym. Jest to odpowiednia metoda dla dzieci w wieku przedszkolnym, które uczą się głównie poprzez zabawę (Pamuła 2003, s. 43).

Zaprezentowane metody są najczęściej wykorzystywanymi metodami w procesie nauczania języka obcego dzieci w wieku przedszkolnym. Ich założenia są dostosowane do poziomu rozwojowego dzieci oraz ich najważniejszych potrzeb. Nauczyciel pracujący z małymi dziećmi musi być przygotowany na różne sytuacje oraz powinien tymi metodami swobodnie operować. Umiejętność dostosowania metod do wieku dzieci oraz znajomość ich cech rozwojowych przez nauczyciela jest jedną z jego kompetencji.

Techniki i narzędzia wykorzystywane w nauczaniu języków obcych dzieci

Nauczanie języków obcych dzieci różni się znacząco od edukacji dorosłych, zarówno pod względem metodycznym, jak i w zakresie używanych narzędzi. Młodzi odbiorcy to szczególna grupa docelowa, w której należy dołożyć wszelkich starań w doborze środków dydaktycznych prezentowanych w trakcie zajęć. Idąc za twierdzenie Okonia, środki dydaktyczne to „przedmioty materialne umożliwiające usprawnienie procesu nauczania – uczenia się i uzyskania optymalnych osiągnięć szkolnych” (Okon 2001,

s. 392). Dzieci chętniej uczestniczą w zajęciach, gdy robią coś, co pobudza ich ciekawość. Poprzez uaktywnione działanie zmysłów kontakt z językiem obcym zbliża ucznia do sytuacji naturalnej, a sam język staje się bardziej autentyczny. Odwoływanie się do wszystkich zmysłów podczas zajęć jest szczególnie istotne dla dzieci, które różnią się między sobą różnymi stylami uczenia się. Mowa tutaj o wzrokowcach, słuchowcach i kinestetykach (Rapacka-Wojtala 2015, s. 79). Nauczyciele powinni dołożyć wszelkich starań, by zapewnić swoim podopiecznym różnorodność oraz odpowiedni dobór środków. „Wykorzystywane na zajęciach materiały i pomoce dydaktyczne nie tylko muszą spełniać wszystkie wymogi merytoryczne, ale również ich opracowanie graficzne musi być staranne i bardzo wysokiej jakości” (Bogucka b.r., s. 27). Na potrzeby artykułu autorki tekstu dzielą środki dydaktyczne na te rozwijające umiejętności językowe, percepcję wzrokową, percepcję słuchową oraz twórczość artystyczną.

Wśród pierwszej kategorii do najpopularniejszych narzędzi należą karty obrazkowe, czyli flashcards oraz wordcards. Dają nauczycielowi wiele możliwości do wprowadzania oraz praktyki słownictwa. Są świetnym środkiem do powtórki materiału w okresie całej edukacji. Nieocenioną pomocą mogą okazać się również aplikacje i platformy do nauki języka, a o ich popularności może świadczyć ich liczna obecność na rynku. Co więcej, renomowane szkoły językowe, takie jak Helen Doron czy Teddy Eddie, posiadają aplikacje dedykowane ich autorskim metodom. „Ich ciekawą formą są m.in. niezwykle różnorodne ćwiczenia multimedialne, bogato ilustrowane i animowane. Dodatkowo, udźwiękowione dialogi, piosenki i rymowanki wplecione w materiał kursu sprawiają, że dziecko bawi się i uczy jednocześnie” (Sala-Suszyńska 2017, s. 54). Jak wiadomo, hasło „nauka przez zabawę” powinno towarzyszyć każdemu nauczycielowi języka, dlatego gry i zabawy są podstawową techniką wykorzystywaną w przedszkolu i klasach I-III. Gra dydaktyczna to „gra podporządkowana jakiemuś celowi dydaktycznemu, a więc będąca narzędziem kształcenia” (Okoń 2001, s. 116), może to być gra planszowa, karciana, słowna, zespołowa itd. Koncepcję gry planszowej może przygotować nauczyciel, a jej realizacji powinien dokonać razem z dziećmi. Plansza może przybrać dowolny kształt i zawierać wymyślony przez dzieci rysunek. Może to być ślimak, wąż czy zwykła ścieżka. Nauczyciel dodatkowo przygotowuje karty z obrazkami, a zadaniem dzieci jest odgadnięcie nazwy danego przedmiotu i postępowanie zgodnie ze wskazówkami na planszy. Zasady gry nauczyciel ustala samodzielnie lub z dziećmi, w zależności od tego, z jaką grupą wiekową ma do czynienia (Siek-Piskozub 2021, s. 213). Wiele gier i zabaw może opierać się na wykorzystaniu wspomnianych już wcześniej flashcards. Przykładem może być urozmaicona wersja gry w klasy, czyli Hopscotch. Jest to połączenie aktywności ruchowej z nauką, w którym to zamiast standardowych cyfr, w polach, na każdym z nich umieszcza się karty obrazkowe związane z określonym wcześniej tematem. Zadaniem uczestnika jest wyrzut wyznaczonego przedmiotu na jedno z pól, przeskoczenie pozostałych oraz zatrzymanie się przy tym, na którym

znajduje się wyrzucony wcześniej przedmiot. Dziecko podnosi kartę z pola i, w zależności od poziomu zaawansowania, tłumaczy zwrot lub tworzy z nim całe zdanie w języku obcym. Kolejnym pomysłem na użycie flashcards w sposób atrakcyjny dla małego odbiorcy jest zabawa w papugi. Jak sama nazwa sugeruje, uczeń zamienia się w powtarzającą, ale za to niezwykle sprytną papugę. Lektor pokazuje dziecku kilka kart z jednoczesnym ich nazywaniem. Papuga powtarza wyrażenie za lektorem, ale tylko wtedy, kiedy wypowiedziana fraza zgodna jest z kartą obrazkową. Jeśli nauczyciel celowo wprowadzi papugę w błąd, ta obrażona odlatuje.

Jeśli chodzi o narzędzia w obrębie percepcji wzrokowej, można wyróżnić między innymi tablice interaktywne, tak popularne w dzisiejszej dobie technologii.

Tablica interaktywna posiada ogromny potencjał dydaktyczny, który z jednej strony znacznie uatrakcywnia oraz usprawnia proces nauczania, a z drugiej spełnia oczekiwania współczesnych uczniów, należących do pokolenia cyfrowego, dla których egzystencja bez komputera czy Internetu jest niewyobrażalna (Sala-Suszyńska 2017, s. 53).

Nieco bardziej tradycyjne, plakaty i plansze tematyczne, przyciągając uwagę, mogą skutecznie wspierać naukę słownictwa czy gramatyki, tworząc atrakcyjne środowisko edukacyjne. Ich plusem jest szeroka dostępność oraz łatwość w „obsłudze” w porównaniu z nowoczesnym sprzętem multimedialnym. Nie warto zapominać także o codziennych materiałach takich jak gazety, mapy czy choćby menu, które pozwalają uczniom na obcowanie z językiem w rzeczywistym kontekście. Tego typu materiały nie tylko przyczyniają się do rozwoju umiejętności językowych, ale również kształtują świadomość kulturową.

Rozwój umiejętności językowych jest również ściśle związany z percepcją słuchową. W tej kategorii możemy wyróżnić audiobook, czyli książkę mówioną, której „idea polega na tym, że lektor odczytuje treść całej książki do mikrofonu, aby odbiorca mógł jej później wysłuchać na nagraniu znajdującym się na dostępnym nośniku” (Majda, Sztąberek, Wachowicz 2018, s. 311). Może przybrać on formę bajki, odsłuchiwanej przez dzieci nie tylko na zajęciach, ale, co korzystniejsze, w wolnym czasie. Taka sama sytuacja dotyczy wszelkich rymowanek czy też piosenek. Dzieci uczą się ich w domu i szkole czy przedszkolu, natrafiają na nie w telewizji oraz w Internecie. Otaczają je na każdym kroku, dlatego jest to dobre rozwiązanie, by za ich pomocą utrwalać słownictwo w przyjemny dla odbiorców sposób. Słownictwo w rymowankach oraz piosenkach ukazane jest zawsze w kontekście, co będzie skutkowało umiejętnością odpowiedniego użycia go w określonych sytuacjach. Kiedy uczniowie utrwalały frazy występujące w piosence, istnieje duża szansa na to, że w międzyczasie zakodują także konstrukcje całych zdań.

By jeszcze bardziej usprawnić proces zapamiętywania, można dodać do nich elementy ruchowe, tak bardzo pożądane wśród większości dzieci. Odnajdujemy je w wielu formach artystycznych, takich jak choćby dramy. Z pomocą przyjąć mogą środki

wspierające twórczość artystyczną, np. maskotki i pacynki, używane na zajęciach, angażujące uczniów w interaktywne rozmowy oraz zabawy językowe. Maskotka jest swojego rodzaju asystentem, który pomaga nauczycielowi we wszystkich czynnościach, odpowiada na pytania uczniów, pomaga w wykonaniu zadania, a nawet dotrzymuje towarzystwa dziecku, które nie ma pary lub po prostu jest smutne. Maskotka „powinna mieć ciekawy wygląd i posiadać te cechy, których dzieci często się wstydzą – odstające uszy, rude sterczące włosy, piegi, okulary” (Siek-Piskozub 2001, s. 211). Dobrze by było, gdyby dzieci same wybrały jej imię oraz ustaliły, w co będzie ubrana. Ważne jest, aby dzieci uświadomiły sobie, że chcąc się porozumieć z maskotką, muszą zwracać się do niej w języku obcym. Będzie to motywacją do nauki oraz krokiem w kierunku przełamania nieśmiałości.

Zróżnicowanie środków dydaktycznych jest kluczowe w tworzeniu pobudzającego i efektywnego środowiska edukacyjnego. Odpowiednio dobrane narzędzia finalnie przyczyniają się do odnoszenia sukcesów w nauce języków obcych. Jako że jest to główny cel nauczyciela, jego rolą jest umiejętne łączenie środków, tworząc tym samym odpowiednie warunki dostosowane do indywidualnych potrzeb uczniów i ich preferencji edukacyjnych.

Zakończenie

Nauka języków obcych już od najmłodszych lat jest szansą na wielostronne kształtowanie rozwoju dziecka, rozwijanie jego potencjału oraz zaspokajanie naturalnej potrzeby poznawania świata. Aby te pozytywne aspekty wczesnej nauki języka obcego były widoczne, należy dostosować cele i metody nauczania do wieku dzieci, co może być znacznym problemem dla nauczycieli nastawionych na pracę z zeszytem i podręcznikiem. Jednak wysiłek nauczyciela włożony w odpowiednie przygotowanie procesu dydaktycznego może skutkować zaangażowaniem dzieci i rozbudzeniem w nich zamiłowania do języków obcych.

Bibliografia

- Bogucka M., *Program nauczania języka angielskiego dla klas I-III zgodny z Podstawą Programową z 14 lutego 2017*, Pearson Central Europe, <https://www.scribd.com/document/671210148/Program-Nauczania-Jezyka-Angielskiego-Dla-Klas-1-3-Zgodny-z-Podstawa-Programowa-z-14-Lutego-2017> [dostęp: 3.10.2024].
- Brzeziński J. (1987), *Nauczanie języków obcych dzieci*, WSiP, Warszawa.
- Falkiewicz-Szult M. (2011), *Immersja, czyli zanurzenie w języku obcym. Model organizacyjny dla adaptacji bilingwalnego kształcenia w przedszkolu*, „Bliżej Przedszkola”, nr 1(112).

- Jałowiec-Sawicka M. (2006), *Pozytywny wpływ nauki języka obcego na rozwój dziecka*, „Języki Obce w Szkole”, nr 3, s. 15-19.
- Komorowska H. (2015), *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa.
- Majda Z., Sztąberek M., Wachowicz M. (2018), *Sluchowe środki dydaktyczne w nauczaniu języków obcych*, „Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia”, nr 16, s. 304-319.
- Okoń W. (2001), *Nowy słownik pedagogiczny*, wyd. 3 poprawione, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa.
- Olczak A. (2011), *Edukacja językowa w przedszkolu – perspektywa pedagogiczna*, [w:] *Język obcy w przedszkolu. Od edukacji językowej do interkulturowej*, red. A. Olczak, Sand-Media, Zielona Góra.
- Pamuła M. (2003), *Metodyka nauczania języków obcych w kształceniu zintegrowanym*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa.
- Polański E. (1982), *Słownictwo uczniów: problemy, badania, wnioski*, WSiP, Warszawa.
- Rapacka-Wojtala S. (2015), *Metody, strategie oraz techniki nauczania, uczenia się i zapamiętywania stosowane w procesie kształcenia kompetencji komunikatywnej uczniów na lekcji języka obcego*, „Społeczeństwo. Edukacja. Język”, nr 3, s. 73-86.
- Sala-Suszyńska J. (2017), *Interaktywne nauczanie języka angielskiego w edukacji wczesnoszkolnej*, „Społeczeństwo. Edukacja. Język”, t. 6, s. 49-58.
- Selby C. (2011), *Jak pomóc dziecku nauczyć się angielskiego*, MPFormat, Warszawa.
- Selby C. (2012), *Jak pomóc Twojej klasie w nauce angielskiego*, Agora SA, Warszawa.
- Siek-Piskozub T. (2001), *Uczyć się bawiąc. Strategia ludyczna na lekcji języka obcego*, PWN, Warszawa.
- Zuchewicz T. (2011), *Interkulturowy i psycholingwistyczny kontekst edukacji językowej*, [w:] *Język obcy w przedszkolu. Od edukacji językowej do interkulturowej*, red. A. Olczak, Sand-Media, Zielona Góra.

Dobór odpowiednich metod i technik kształcenia szansą na sukces w procesie przyswajania języków obcych w przedszkolu i klasach I-III

Streszczenie. Celem artykułu jest przedstawienie metod, technik i narzędzi wykorzystywanych w nauce języków obcych, które, zdaniem autorek, są najbardziej odpowiednie dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Zaprezentowano istotę nauczania języków obcych w przedszkolu i klasach I-III oraz indywidualne predyspozycje dzieci warunkujące proces przyswajania języków. Następnie omówiono konwencjonalne i niekonwencjonalne metody nauczania języków obcych młodszych dzieci. Na końcu znajduje się zestawienie najbardziej popularnych technik i narzędzi, dzięki którym nauka języków obcych staje się przyjazna dzieciom oraz motywuje je do nauki.

Słowa kluczowe: przedszkolne i wczesnoszkolne nauczanie języków obcych, metody nauczania języków obcych, narzędzia dydaktyczne

**Selection of appropriate teaching methods and techniques
as a chance for success in the process of acquiring foreign languages
in pre-school and early school**

Summary. The aim of the article is to present the methods, techniques and tools used in learning foreign languages, which, according to the authors, are most appropriate for children of preschool and early school age. The essence of teaching foreign languages in kindergarten and grades I-III was presented, i.e. children's individual predispositions determining the language acquisition process. Then, conventional and unconventional methods of teaching foreign languages to younger children were discussed. Finally, there is a list of the most popular tools that make learning foreign languages child-friendly and motivate them to learn.

Keywords: preschool and earlyschool foreign languages education, methods of teaching foreign languages, didactic tools